

**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE**

Czas pracy: 120 minut

**Zadanie 1. (0-1)**

Grupa społeczna, której członków łączy silne i trwałe więzi emocjonalne, to:

- A) zbiorowość
- B) społeczeństwo
- C) klasa społeczna
- D) wspólnota

**Zadanie 2. (0-1)**

Bigamia to:

- A) zawarcie ślubu przez osobę pozostającą już w związku małżeńskim
- B) umowa regulująca kwestie majątkowe przysługujące małżonkom jeszcze przed zawarciem ślubu
- C) inacej poliandria, czyli posiadanie kilku mężów
- D) trwały związek bez ślubu zwany inacej konkubinatem

**Zadanie 3. (0-1)**

Inicjatywę ustawodawczą w III RP mają:

- A) marszałek Sejmu, Senat, Prezydent RP, grupa 50 tys. obywateli, Rada Ministrów
- B) grupa 15 posłów, grupa 100 tys. obywateli, Senat, Prezydent RP, Rada Ministrów
- C) partie polityczne, Prezydent RP, grupa 100 tys. obywateli, Rada Ministrów, Senat
- D) grupa 15 posłów, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rada Ministrów, Prezydent RP

**Zadanie 4. (0-1)**

Kadencja prezydenta III RP trwa:

- A) 6 lat
- B) 5 lat
- C) tyle, ile kadencja Sejmu RP
- D) 7 lat

**Zadanie 5. (0-1)**

Stereotyp to:

- A) schematyczny, standaryzowany obraz danej grupy lub wyobrażenie cech jej członków związane z ich przynależnością do danej grupy, zwykle zabarwione emocjonalnie oraz wartościująco i dlatego odznaczające się małą elastycznością;
- B) teoria głosząca, że istnieje związek przyczynowy pomiędzy cechami fizycznymi a pewnymi cechami psychicznymi człowieka, co oznacza, że pewne rasy dominują nad innymi i jako bardziej pełnowartościowe są przeznaczone do panowania nad rasami niższymi;
- C) bezkrytyczne umiłowanie własnego narodu, połączone z przekonaniem o jego wyższości nad innymi narodami i wrogością wobec nich; skrajna postać nacjonalizmu prowadząca do dyskryminacji i ucisku narodowego. Brak tolerancji, przyznawanie uprzywilejowanej pozycji grupie, do której się należy.

**Zadanie 6. (0-1)**

Unię Europejską powoływał do życia dokument:

- A) traktat paryski z 1951 r.
- B) układ z Schengen z 1985 r.
- C) traktat z Maastricht z 1992 r.
- D) traktat amsterdamski z 1997 r.

**Zadanie 7. (0-5)**

Zdecyduj, które z poniższych zdań charakteryzują współczesne społeczeństwa zachodnie:

Współczesne społeczeństwa zachodnie

Zdanie	Prawda lub fałsz
A) Najważniejszą rolę w gospodarce odgrywa sektor usług.	
B) Ogromną rolę odgrywa konsumpcja, dlatego nazywa się je społeczeństwami konsumpcyjnymi.	
C) Ze względu na wielką rolę obiegu informacji nazywane są informacyjnymi.	
D) Ruchliwość społeczna jest bardzo ograniczona, dlatego nazywa się je społeczeństwami zamkniętymi.	
E) Dominującym systemem ekonomicznym jest gospodarka centralnie planowana.	

**Zadanie 8. (0-5)**

Mniejszości narodowe we współczesnej Polsce:

Zdanie	Prawda lub fałsz
A) Najliczniejszą mniejszością narodową w Polsce są Żydzi.	
B) Do mniejszości etnicznych współczesnej Polski zaliczamy: Romów, Karaimów, Lemków i Tatarów.	
C) Ślązacy są w Polsce mniejszością narodową.	
D) Mniejszościom narodowym w Polsce w wyborach do Sejmu RP przysługuje przywilej wyborczy: ich partii nie dotyczy próg wyborczy.	
E) Osobom należącym do mniejszości narodowej przysługuje prawo nauki języka mniejszości lub w języku mniejszości.	

**Zadanie 9. (0-5)**

Droga do demokracji konstytucyjnej

Zdanie	Prawda lub fałsz
A) Starożytnemu Rzymowi cywilizacja europejska zawdzięcza idee rządów prawa.	
B) Monteskiuszowski podział władzy oznacza, że władza wykonawcza i ustawodawcza skupione są w ręku jednego monarchy przy jednoczesnej niezależności władzy sadowiczej.	
C) Habeas Corpus Act, podpisany w 1679 r. w Anglii, gwarantował nietykalność osobistą obywateli.	
D) John Locke był jednym z pierwszych propagatorów państwa liberalnego, w którym najważniejszą rolę władzy jest zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i ochrona własności prywatnej.	
E) Pierwsza konstytucja na świecie powstała we Francji w 1791 r.	

**Zadanie 10. (0-5)**

Regionalne inicjatywy gospodarcze

Zdanie	Prawda lub fałsz
A) <b>Trójkąt Weimarski</b> to organizacja powołana przez Polskę, Rosję i Francję w 1991 roku w celu rozwoju współpracy między tymi krajami i promocji odradzającej się Polski na arenie międzynarodowej.	
B) <b>Grupa Wyszehradzka</b> to nieformalne określenie stosowane od 1991 r. w stosunku do trzech państw środkowoeuropejskich Czechosłowacji, Polski i Węgier, a po rozpadzie Czechosłowacji 1993 r., w stosunku do czterech państw: Polski, Węgier, Czech i Słowacji. Głównym celem Grupy była współpraca z Unią Europejską i NATO w kwestii przystąpienia ich do struktur tych organizacji.	
C) <b>CEFTA</b> to Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu powstałe w 1992 r., będące porozumieniem handlowym między państwami Europy Środkowej a Unią Europejską.	
D) <b>EFTA</b> to Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu powstałe w 1960 r. Członkami EFTA są obecnie: Islandia (od 1970 r.), Liechtenstein (od 1992 r.), Norwegia (od 1960), Szwajcaria (od 1960).	
E) <b>ISE</b> to Inicjatywa Środkowoeuropejska, która jest zinstytucjonalizowaną formą współpracy subregionalnej państw Europy Środkowej (m.in. Polska jest członkiem od 1991) i Południowo-Wschodniej.	

W zadaniach 11-13, przyporządkuj odpowiednie liczby do liter, wpisując właściwą liczbę obok liter, np. K) 8

**Zadanie 11. (0-5)**

Przyporządkuj kompetencje właściwym instytucjom społecznym.

Kompetencje	Nazwa instytucji
A) Stwierdza ważność ogólnokrajowego referendum	1. Prezydent RP
B) Wyraża Radzie Ministrów wotum zaufania	2. Rada Ministrów RP
C) Rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa	3. Trybunał Stanu
D) Nadaje obywatelstwo polskie	4. Trybunał Konstytucyjny
E) Kieruje wykonaniem budżetu państwa	5. Sąd Najwyższy
	6. Sejm RP

A)..... B)..... C)..... D)..... E).....

**Zadanie 12. (0-4)**

Rozszerzenia Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej

Daty rozszerzeń	Państwa przystępujące do Wspólnot Europejskich i (od 1998) Unii Europejskiej
A) 1973	1. Grecja
B) 1981	2. Austria, Finlandia, Szwecja
C) 1995	3. Dania, Irlandia, Wielka Brytania
D) 2007	4. Hiszpania, Portugalia
	5. Bułgaria, Rumunia

A)..... B)..... C)..... D).....

**Zadanie 13. (0-4)**

Współczesne światowe konflikty

Opis konfliktu	Strony konfliktu
A) Konflikt między protestantami a katolikami, o podłożu nacjonalistycznym.	1. Hindusi i Pakistańczycy
B) Konflikt o Kaszmir	2. Irlandczycy i Angliki
C) Naród, który chce uzyskać niepodległość, ale zajmuje teren na pograniczu trzech sąsiadujących ze sobą państw.	3. Baskowie
D) Naród arabski, który ma autonomię w ramach innego państwa, ale walczy o swoją niepodległość - często metodami terrorystycznymi.	4. Kurdowie
	5. Palestyńczycy

A)..... B)..... C)..... D).....

**Zadanie 14. (0-1)**

Jaki problem współczesnych społeczeństw europejskich został przedstawiony na okładce „Newsweeka”? Wybierz prawidłową odpowiedź.



**Źródło A.**

Tłumaczenie: Dla coraz większej liczby krajów problemem nie jest fakt, że mają zbyt dużo ludzi, ale że mają ich zbyt mało.

- A) wyż demograficzny
- B) niż demograficzny
- C) konsumpcjonizm
- D) niedojrzałość emocjonalna członków społeczeństwa

**Zadanie 15. (0-6)**

Przeczytaj poniższą recenzję filmu i wskaż trzy zdania, które zawierają fakty, i trzy, które zawierają opinie.

Źródło B.

**Wodny świat**

\*\* film przygodowy, USA 1995, reż. Kevin Reynolds

(1) Mokra patrzydło, za które słono zapłacono (budżet wynosił 200 mln dol.), ale które ostatecznie się zwróciło (2). Dzieje się w przyszłości, gdy lody z obu biegunów roztopiły się i woda zalala świat. (3) Ludzie, którzy ocaleli, żyją w pływających miastach-atolach, marząc o mitycznym Suchym Łądzie niepochłoniętym przez biegunowy potop. (4) Mapę pokazującą drogę do niego ma na plecach dziewczynka imieniem Enola (Tina Majorino). (5) Próbują ją porwać lotry zwane Dymiarzami, którym przewodzi okrutny i dopcipny Diakon (Dennis Hopper). (-) Kto obroni Enolę? (6) Jej opiekunka Helen (Jeanne Tripplehorn), no i tajemniczy Żeglarz (Kevin Costner), pływający trójkadłubową łodzią żaglową. (7) Żeglarz ma rybnie skrzela i błony między palcami u nóg. J.SZ. „GAZETA TELEWIZYJNA” (ODDATEK DO „GAZETY WYBORCZEJ”), 14-21.08.2008, s. 20

Numerzy zdań zawierających opinie:

Numerzy zdań zawierających fakty:

**Zadanie 16. (0-14)**

Przeczytaj fragment poniższego opowiadania i na podstawie zawartych w nim danych wypełnij wniosek o przyznaniu wiza na wyjazd do Federacji Rosyjskiej dla Patrycji Maćkowiak. Wypełnij rubryki: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18

„(...) Hmm... a może Rosja? Tam mnie jeszcze nie było - pomyślała Patrycja, patrząc, jak w telewizji wojska rosyjskie defilują po placu Czerwonym w rocznicę zakończenia II wojny światowej. - Dwa tygodnie w Moskwie - brzmi niezłe! - Od dzieciństwa nasłuchiwała się opowieści dziadka o czasach, gdy studiował w Moskwie. - Do dzisiaj nie rozumiem, dlaczego zawsze przy tym podkreślał, że jest i będzie Polakiem. Jakby ktoś w to wąpił! W jego opowieściach Moskwa jawiła się jako miasto z bajki: te baśniowo kolorowe kopuły cerkwi, ulice pełne ludzi o wschodnich rysach... Jak to możliwe, że w tym roku skończył 30 lat, a ciągle tam nie pojechałam. Czasami śni mi się Moskwa z opowieści dziadka.

Wyjadę w dzień swoich urodzin. To będzie prezent Patrycji Maćkowiak dla Patrycji Maćkowiak. Czyli postanowione: 1 lipca 2008 wsiądę w samolot... i do Moskwy!

No dobra, ale to nie jest już Unia Europejska: będę potrzebowała paszportu. Gdzie też mogłam go włożyć...? Zawsze dźwił mnie jego numer seryjny. Zwykle nie mam głowy do wszelkich PIN-ów, NIP-ów i tym podobnych szuffadujących człowieka numerów... Ale ten jakiś szybko wskoczył do głowy: AH 333455.

Jeszcze tylko będzie trzeba namówić kogoś na opiekę nad kotem. Tylko kogo... A może by tak puścić go na 2 tygodnie z kartką: Nazywam się Woland, numer telefonu mojej pani to 022 443355, mieszkamy w Warszawie (no, chyba to oczywiście - chociaż jak znam mojego kota, to może przemyścić swoje małe, sprytnie ciałko i wylądować np. w Paryżu) na ulicy Motylej 72/4. Moja pani wyjechała na wakacje do Moskwy. Wróci 15 lipca. Zaopiekujesz się mną do tego czasu?

Taaaak... to prawie jak zaproszenie dla złoździeja: zaopiekuj się moim kotem i reszta! dobytku mojego życia też.

A może podrzucić go do pracy, licząc, że ktoś się nim zajmie. Ale jak znam mojego szefa, to nawet kota wykorzystalby do reklam firmy. Już widzę ogłoszenie w prasie: Wydawnictwo Ryby i Spółka poszukuje właściciela małego tygrasa (szef lubi przesadzać). Zropaczzonego właściciela prosimy o kontakt osobisty: Wydawnictwo Ryby i Spółka, Warszawa 00-457, ul. Grunwaldzka 14/10, lub telefonicznie: 022 11118. I kot byłby narazony na czterogodzinną sesję zdjęciową...

Nie, Patrycio Maćkowiak - jesteś sekretarką w poważnym wydawnictwie. Twój kot ma prawo do lepszego traktowania. Tym bardziej że podobnie jak ty urodził się w tym mieście i podobnie jak ty - od najmłodszych lat mieszka na Motylej 72/4.

Dobra. O kocie pomyślę później. Teraz trzeba zająć się wiza. Gdzieś tu miałam wniosek o jej przyznanie...





**Zadanie 27. (0-2)**

Na podstawie poniższego tekstu F i ilustracji G i H odpowiedz na pytania:

**Źródło F**

Podstawowym problemem Indii jest liczba ludności, która według szacunków ONZ przekroczyła niedawno miliard. Prawie co szósty mieszkaniec Ziemi jest Hindusem. Na obszarze odpowiadającym 2/5 powierzchni Stanów Zjednoczonych mieszka cztery razy więcej ludzi niż w USA. W ciągu półwiecza niepodległego państwa populacja zwiększyła się trzykrotnie, co tylko mnoży dotkliwą biedę, brak miejsc pracy, wykształcenia i opieki zdrowotnej. Rocznie Indiom przybywa 16 mln nowych obywateli - jest to prawie po-

łowa ludności Polski, podczas gdy na całej Ziemi - ponad 80 mln, czyli tyle, ile liczą Niemcy. Podczas ostatniego krajowego spisu powszechnego w 1991 roku, aby policzyć wszystkich, trzeba było aż 2 mln osób. ONZ ocenia, że spisy ludności są często dalekie od doskonałości, jako że kraje rozwijające się nierzadko zawyżają liczbę swoich obywateli, licząc na większą pomoc instytucji międzynarodowych.

HTTP://WWW.EXPORTER.PL/KRAJE/K\_AZIA/INDIE\_02\_3.HTML#41

**Źródło G**



(FRANCUSKO-NIEMIECKI PODRĘCZNIK DO HISTORII, WERSJA FRANCUSKA, TERMINALES L/ES/S, KLETT I NATHAN, s. 199)

Powyższy plakat pokazany na zdjęciu to fragment kampanii na rzecz redukcji urodzeń prowadzonej przez ministerstwo zdrowia i rodziny w Bengalu (wschodnie Indie). Hasło brzmi: Następne dziecko nie teraz, po dwóch - żadnego więcej.

**Źródło H**



(FRANCUSKO-NIEMIECKI PODRĘCZNIK DO HISTORII, WERSJA FRANCUSKA, TERMINALES L/ES/S, KLETT I NATHAN, s. 202)

**Kampania na rzecz planowania rodziny w Indiach.**

**27.A.** Jaki model rodziny promują powyższe plakaty (ilustracje G i H). (0-1)

.....  
 .....  
 .....

**27.B.** Jakiemu zjawisku mają powyższe kampanie zaradzić: jaki problem zlikwidować lub zmniejszyć jego skalę? (0-1)

.....  
 .....

**Zadanie 28. (0-12)**

Jesteś dziennikarzem zajmującym się tematami społecznymi. Napisz artykuł do gazety na temat zjawiska niżu demograficznego występującego w naszym kraju. Artykuł powinien zawierać twoją opinię na temat tego zjawiska popartą czterema argumentami. Wykorzystaj także informacje zawarte w materiałach zadań: 23-27 (wykorzystaj cztery informacje). Pamiętaj o formie wypowiedzi.

.....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....

**MODEL ODPOWIEDZI**

•• **Zadanie 21.**  
 I-D; 2-A; 3-B; 4-B; 5-A; 6-C

•• **Zadanie 7.**  
**Prawda:** A, B, C; **Falsz:** D, E

•• **Zadanie 8.**  
**Prawda:** B, D, E; **Falsz:** A, C

•• **Zadanie 9.**  
**Prawda:** A, C, D; **Falsz:** B, E

•• **Zadanie 10.**  
**Prawda:** B, D, E; **Falsz:** A, C

•• **Zadanie 11.**  
 A-5, B-6, C-4, D-1

•• **Zadanie 12.**  
 A-3, B-1, C-2, D-5

•• **Zadanie 13.**  
 A-2, B-1, C-4, D-5

•• **Zadanie 14.** B

•• **Zadanie 15.**  
 Numery zdań zawierających opinie: 1, 5, 6  
 Numery zdań zawierających fakty: 2, 3, 4, 7  
 W zadaniu należy wskazać tylko trzy fakty i trzy opinie.

- **Zadanie 16.**  
 1. polskie  
 2. Maćkowiak  
 3. Patrycja  
 5. 1 lipca 1978  
 6. kobieta  
 7. podróż turystyczna/wycieczka krajoznawcza itp.  
 9. Moskwa  
 10. 1 lipca 2008  
 11. 15 lipca 2008  
 12. AH 3334455  
 14. wydawnictwo Rybi i Spółka, ul. Grunwaldzka 14/10, 00-157 Warszawa, telefon 022 111 118  
 16. Warszawa, ul. Motyła 72/4, telefon: 022 443 355  
 17. Warszawa  
 18. zero/ani razu

•• **Zadanie 17.**  
**17.A.** telewizja  
**17.B.** kino

•• **Zadanie 18.**  
**18.A.** 34,5 %  
**18.B.** kino, o 117%

•• **Zadanie 19.**  
**A.**  
 (1) angielskiego  
 (2) francuskiego  
 (3) niemieckiego  
**B.**  
 B.1. 25,7 punktów procentowych  
 B.2. 2,6 punktów procentowych

•• **Zadanie 20.**  
**Prawo naturalne** - istnieje niezależnie od aktu woli ludzkiej, ponieważ zostało ustanowione przez Boga lub rozum ludzki.  
**Prawo pozytywne** - ustanowione przez organa ustawodawcze danego kraju, podlegające zmianie. (Za prawidłową uznaje się każdą odpowiedź oddającą powyższy sens)

•• **Zadanie 21.**  
 A-2, B-1, C-4

•• **Zadanie 22.**  
 Do wyboru trzy z poniższych cech:  
 • Duża aktywność obywateli w życiu publicznym  
 • Spontaniczne i dobrowolne samoorganizowanie się obywateli, co tworzy instytucje społeczne i organizacje  
 • Instytucje społeczne obywateli działają niezależnie od władzy państwowej  
 • Pojedynkowanie przez obywateli wspólnych działań mających na celu realizowanie zadań dotyczących całej społeczności, w imię dobra wspólnego i wspólnych korzyści  
 • Postawy obywatelskie, które cechuje odpowiedzialność za bezpieczeństwo i trwanie wspólnoty, a także gotowość niesienia pomocy i dobrowolnych poświęceń w sytuacjach kryzysowych  
 • Rozwijanie i kształtowanie umiejętności swobodnego komunikowania się przez obywateli oraz pokojowe rozwiązywanie konfliktów, skuteczne rozwiązywanie problemów

•• **Zadanie 23.**  
**23.A.** 1960-1965  
**23.B.** 1970-1975, 1980-1985

•• **Zadanie 24.**  
 Wypowiedź musi zawierać dwa elementy:  
 (1) proces starzenia się społeczeństw europejskich (także polskiego) (1 pkt)  
 (2) i co za tym idzie, kryzys finansów publicznych (1 pkt)

(Za prawidłową uznaje się każdą odpowiedź oddającą powyższy sens)

•• **Zadanie 25.** B

•• **Zadanie 26.**  
**Należy podać cztery przyczyny z poniższych:**  
 1. Żyjemy coraz dłużej, a rodzi się coraz mniej dzieci  
 2. Zmiana modelu rodziny: kobieta także robi karierę  
 3. Coraz więcej kobiet decyduje się na dziecko dopiero po trzydziestym roku życia  
 4. Zmiana systemu wartości polskich rodzin: najpierw urządzenie się materialnie w życiu i dopiero potem dzieci  
 5. Trudności na rynku pracy dla kobiet decydujących się na dziecko  
 6. Brak programu wspierania rodzin ze strony państwa  
 7. Problemy z zakupem własnego mieszkania ze względu na jego wysoką cenę  
 8. Model rodziny bezdzietnej, „beztroskiej”, przyjmujący się także w Polsce (Za prawidłową uznaje się każdą odpowiedź oddającą powyższy sens)

•• **Zadanie 27.**  
**27.A.** Model rodziny maksymalnie czteroosobowej; tylko dwójka dzieci.  
**27.B.** Problem wyżu demograficznego w Indiach.

•• **Zadanie 28.**  
 A) Jasne zajęcie stanowiska - 1 pkt  
 B) Uzasadnienie swojego stanowiska wobec zjawiska niżu demograficznego występującego w Polsce (4 argumenty) - 4 pkt  
 C) Prawidłowe wykorzystanie czterech informacji ze źródeł z zadań 23-27. - 4 pkt  
 D) Odpowiednia forma wypowiedzi: artykuł (konieczny jest tytuł artykułu i podpis autora) - 1 pkt  
 E) Stypień perswazji wypowiedzi - 1 pkt  
 F) Styl i język wypowiedzi, estetyka - 1 pkt. •

AUTORKA  
**AGNIESZKA GABRYLSKA**

R E K L A M A

**Publikacje, które zdały EGZAMIN!**

Ponad 70% maturzystów korzysta z naszych materiałów

W ofercie przedmioty:  
 biologia - chemia  
 fizyka i astronomia  
 geografia - historia  
 język polski - matematyka  
 wiedza o społeczeństwie

Publikacje dostępne:  
 www.matura.sklep.operon.pl  
 oraz w dobrych księgarniach

OPERON

www.matura.operon.pl